Ἡ Ἰωνικὴ Ἐπανάστασις

Πῶς προεκλήθη καὶ ποίαν τροπὴν ἔλαβε

«Ἥλιος» Ἀθ. 14 8βρ 1939

Μετὰ τὴν ἀνακοπεῖσαν σκυθικὴν ἐκστρατείαν, τῆς ὁποίας ἐγνωρίσαμεν τὰς δραματικὰς φάσεις εἰς τὸ προηγούμενον, ὁ Δαρεῖος, ἀποχωρῶν εἰς Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἰσχυρὰν Περσικὴν δύναμιν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μεγάβαζον, ἐπὶ σκοπῷ νὰ συμπληρώσῃ τὴν κατάκτησιν τῆς Θράκης.

Ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν ἀντέταξεν ἡ ἐπὶ τῆς Προποντίδος Πέρινθος, τῆς ὁποίας ὅμως ἡ πτῶσις ἐσήμανεν ὁριστικὴν ἐγκατάστασιν τῶν Περσῶν ἀνὰ τὰ παράλια τῆς Θράκης καὶ μέχρι τοῦ Στρυμόνος, ὅπου ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ φῦλα προσέφερον γῆν καὶ ὕδωρ εἰς τὸν Πέρσην βασιλέα, ἀναγνωρίσαντα οὕτω τὴν κυριαρχίαν του.

Φυσικά, ἡ Περσικὴ ἐπέκτασις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ σταματήσῃ ἕως αὐτοῦ. Ὁ Μεγάβαζος, διαβὰς τὸν Στρυμόνα, ὑπέταξε τοὺς Παίονας, τοὺς δὲ Μακεδόνας, τοὺς ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀμύνταν, κατέστησε φόρου ὑποτελεῖς. Καὶ τότε ἐγένετο μία ὁμαδικὴ μετατόπισις πληθυσμοῦ. Κατὰ προσωπικὴν διαταγὴν τοῦ Δαρείου, μέγα πλῆθος Παιόνων μετεφέρθησαν εἰς Ἀσίαν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς Φρυγίαν. Ἡ μετατόπισις πληθυσμῶν ἀπετέλει ἀνέκαθεν βάσιν τῆς διοικητικῆς πολιτικῆς τῶν Ἀνατολικῶν κρατῶν.

Ἀργότερον, ἄλλος Πέρσης στρατηγὸς ὑπέταξε τὴν Λῆμνον καὶ τὴν Ἴμβρον. Ὅταν κατελήφθησαν καὶ τὰ δύο στρατηγικὰ σημεῖα, οἱ Πέρσαι εὑρίσκοντο πλέον εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖνο ὅμως πού κατέστησεν ἀκόμη περισσότερον ἐμφανῆ τὰ σχέδια τῶν Περσῶν περὶ κατακτήσεως τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἡ αὐτόχρημα προδοτικὴ στάσις τοῦ Ἱππίου. Αὐτός, κατὰ τὸ 506 π. Χ., ἀφοῦ ἀπέτυχεν ἐντελῶς νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῆς βοηθείας τῶν Σπαρτιατῶν, ἀπετάθη εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Δαρείου Ἀρταφέρνην, σατράπην τῶν Σάρδεων, καὶ ἐζήτησε τὴν βοήθειάν του πρὸς κατάληψιν τῶν Ἀθηνῶν, ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποτάξῃ τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ τὸν Μέγαν Βασιλέα.

Εὐθὺς ἀμέσως, ἐν τούτοις, συνέβη κάτι πολὺ τραγικώτερον ἅμα καὶ θλιβερώτερον. Οἱ ἴδιοι Ἀθηναῖοι ἔστειλαν πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀρταφέρνην καὶ ἐζήτησαν τὴν βοήθειάν του ἐναντίον... τῶν Σπαρτιατῶν. Ὁ Ἀρταφέρνης εἶχε ἤδη τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἔκρινε σκοπιμώτερον νὰ χειρισθῇ μὲ περισσοτέραν διπλωματικότητα τὸ ζήτημα, ὅπως ἀποφύγῃ τοὺς περισπασμοὺς μετὰ τὴν διείσδυσιν εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἀπέπεμψε λοιπὸν τοὺς Ἀθηναίους πρέσβεις λέγων εἰς αὐτοὺς ὅτι ὁ μόνος τρόπος ἐξασφαλίσεώς των ἦτο νὰ ἐπαναφέρουν τὸν Ἱππίαν.

Ὁ Ἀρταφέρνης ἔπαιζεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπὶ δύο ἐνδεχομένων. Ἢ οἱ Ἀθηναῖοι θὰ ἐπανέφερον τὸν Ἱππίαν, ὁπότε ἡ Περσικὴ διείσδυσις θὰ ἐπραγματοποιεῖτο αὐτομάτως καὶ ἀκόπως, ἢ θὰ ἠρνοῦντο νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὰς συμβουλάς του, ὁπότε ἡ... «μέριμνά» του ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἐδικαιολόγει ἄμεσον ἐπέμβασιν τῶν Περσικῶν στρατευμάτων. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέρριψαν τὴν «συμβουλήν».

Ὁ Ἀρταφέρνης ἠναγκάσθη, ἐν τούτοις, νὰ ἀναβάλῃ προσωρινῶς τοὐλάχιστον τὰ σχέδιά του, λόγῳ παρεμβληθέντων ἐν τῷ μεταξὺ γεγονότων. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Προποντίδος καὶ τῶν νήσων τοῦ βορείου Αἰγαίου, οἱ Πέρσαι κατεῖχον σπουδαῖα στρατηγικὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα ἤρχισαν ἤδη νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ὁρμητήρια. Ἡ μεταστροφὴ τῆς κατακτητικῆς Περσικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐγκατέλειπε πρὸς τὸ παρὸν τὰς πρὸς Ἀνατολὰς βλέψεις της καὶ ἠτένιζε τὴν Δύσιν, ἀπετέλει σαφὲς μαρτυρικὸν περὶ τοῦ ὅτι οὔτε οἱ σατράπαι οὔτε ὁ Μέγας Βασιλεὺς ἔμελλον νὰ περιορισθοῦν εἰς τὰς μέχρι τῶν ἤδη κατεχομένων φιλοδοξίας των.

Εἰς τὴν πλουσίαν Νάξον, ὁ Δῆμος ἐξεδίωξε τοὺς ἀριστοκράτας ἐκ τῆς ἐξουσίας. Αὐτοὶ κατέφυγον εἰς τὴν Μίλητον, μὲ σημαντικὸν ἀριθμὸν ὀπαδῶν, μὲ ἕνα μέρος τοῦ στόλου τῶν Ναξίων καὶ μὲ 8.000 περίπου ὁπλίτας. Τότε, ὁ μωρόδοξος τύραννος τῆς Μιλήτου Ἀρισταγόρας, ὄχι μόνον ἐδέχθη τὴν παράκλησιν τῶν ἀριστοκρατῶν πρὸς κατάληψιν τῆς Νάξου ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν Περσῶν, ἀλλὰ καὶ μεταβὰς αὐτοπροσώπως πρὸς τὸν Ἀρταφέρνη, παρέστησεν ὡς μοναδικὴν τὴν εὐκαιρίαν τῆς Περσικῆς ἐπικρατήσεως, ἐὰν ὁ σατράπης τῶν Σάρδεων τοῦ παρεῖχε περὶ τὰ ἑκατὸν πλοῖα καὶ τὴν «ἠθικήν» του ὑποστήριξιν. Ὁ Ἀρταφέρνης ἐνδιεφέρθη διὰ τὰς προτάσεις αὐτάς, πολὺ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ Ἀρισταγόρας ἐτύγχανε γαμβρὸς τοῦ Ἱστιαίου, ἐγκαθείρκτου, ὡς εἴδομεν, ἀλλὰ ταὐτοχρόνως καὶ αὐλικοῦ. Ἐλπίζων ὅτι, πλὴν τῆς Νάξου, θὰ ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ εἰς τὴν σατραπείαν του καὶ ἄλλας νήσους, πιθανῶς δὲ καὶ τὴν μεγάλην Εὔβοιαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπίκαιρος θέσις ἐσήμαινε τὴν ἀπαρχὴν τῆς καθυποτάξεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὅτι οὕτω ἐξησφάλιζε τὴν φιλίαν τοῦ Ἱστιαίου, τοῦ ἐπικινδύνου κατὰ τὰ ἄλλα συμβούλου τοῦ ἀδελφοῦ του Δαρείου, ὁ Ἀρταφέρνης ἀνεφέρθη ἀμέσως εἰς τὰ Σοῦσα, καὶ ἐξέθεσε τὰ σχέδιά του. Ἡ Περσικὴ αὐλή, ἀντὶ τῶν ζητηθέντων ἑκατὸν πλοίων, διέταξε νὰ διατεθῶσι τὰ διπλάσια. Οὕτω, κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 499 π. Χ. ἐξέπλευσεν ὁ στόλος ἐκ 200 πλοίων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πέρσου ναυάρχου Μεγαβάτου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀρισταγόρα, διὰ λόγους ἠθικῆς ἐπιρροῆς, καὶ διὰ νὰ μὴ θεωρήσουν οἱ Ἕλληνες τὴν ἐκστρατείαν ὡς καθαρῶς Περσικήν, ὅπως καὶ ἦτο, ἄλλως τε.

Ἡ Περσικὴ Αὐλὴ ἀφῆκεν ἐξεπίτηδες ἀσαφῆ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐξουσίας τῶν δύο ἀρχηγῶν. Ἐξ αὐτοῦ δὲ προέκυψε διαφωνία κατὰ τὸν πλοῦν. Καθὸ πολὺ ἐμπειρότερος τοῦ Ἀρισταγόρα, ὁ Μεγαβάτης δὲν ἠδύνατο καὶ δὲν ἤθελε νὰ ριψοκινδυνεύσῃ τὸν βαθμόν του εἰς περίπτωσιν ἥττης ἢ καὶ νὰ ζημιωθῇ ἔναντι τῆς Αὐλῆς εἰς περίπτωσιν νίκης. Διὰ νὰ ἐκδικηθῇ λοιπὸν τὸν Ἀρισταγόραν, ἐγνώρισε κρυφίως εἰς τοὺς Ναξίους τὰ Περσικὰ σχέδια. Οἱ Νάξιοι δὲν κατελήφθησαν οὕτως ἐξ ἀπροόπτου. Ἐπεσκεύασαν ἐν τάχει τὰ τείχη των καὶ ἔφραξαν τὸν λιμένα των, ἐξαναγκάσαντες διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τοὺς Ἴωνας καὶ Πέρσας νὰ προβοῦν εἰς πολιορκίαν τῆς πόλεώς των. Ἡ πολιορκία παρετάθη ἐπὶ τρίμηνον, καὶ οἱ Νάξιοι εἶχον τὴν ἀντοχὴν νὰ τὴν παρατείνουν ἀκόμη ἐπὶ μακρόν. Ἐξηντλήθησαν ὅμως τὰ ἐπιτήδεια τῶν Περσῶν, οἵτινες, μετὰ τετράμηνον, ἠναγκάσθησαν νὰ λύσουν τὴν πολιορκίαν.

Συμφώνως πρὸς τὰ σχέδια καὶ τὰς μηχανορραφίας τοῦ Μεγαβάτου, ἡ καταισχύνη τῆς ἀποτυχίας ἐκείνης ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀρισταγόρου, πολὺ περισσότερον καθ' ὅσον

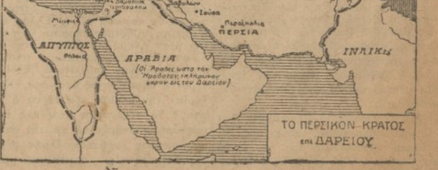

ΤΟ ΠΕΡΣΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ
ἐπὶ ΔΑΡΕΙΟΥ

ὁ Πέρσης ναύαρχος εἶχε τὴν πονηρίαν νὰ ἀφήσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν ὅλην ἀρχηγίαν εἰς τὸν μωρὸν τύραννον τῆς Μιλήτου.

Ἀπὸ τῆς Σκυθικῆς ἤδη ἐκστρατείας, τὰ Σοῦσα ἔπαυσαν νὰ ἔχουν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς Ἕλληνας τυράννους, προδότας ἄλλως τε τῶν πατρίδων των καὶ ἑτοίμους νὰ διαπράξουν τὸ πᾶν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀτομικῆς των τυραννίας. Τώρα ἡ ἀποτυχία τῆς Νάξου ἐπηύξησε τὴν δυσπιστίαν τῆς Αὐλῆς.

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Ἱστιαῖος βαρέος ἔφερε τὰ χρυσᾶ του δεσμά. Βέβαιος τώρα ὅτι ὁ γαμβρός του θὰ τὸν ἐβοήθει ὁπωσδήποτε, ἐμήνυσεν εἰς αὐτὸν τὴν τύχην ἡ ὁποία τὸν ἐπερίμενε μετὰ τὴν ἀποτυχίαν του καὶ τοῦ παρήγγειλε νὰ ἐξεγείρῃ τάχιστα ἐπανάστασιν τῶν Ἰωνικῶν πόλεων κατὰ τῶν Περσῶν. Ὁ Ἀρισταγόρας ἀνεφέρθη ἀμέσως εἰς τὸν Δῆμον Μιλήτου καὶ εἰσηγήθη τὰ περὶ ἐξεγέρσεως σχέδια, τὰ ὁποῖα κατεπολέμησεν ὁ ἱστοριογράφος Ἑκαταῖος. Ὁ Δῆμος, ἐν τούτοις, ἀπεδέχθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰς προτάσεις τοῦ Ἀρισταγόρα, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὰ γεγονότα ἐξειλίχθησαν κατὰ τὸν πλέον ραγδαῖον τρόπον. Ὁ ἐκ Νάξου ἐπιστρέφων Ἰωνικὸς στόλος δὲν εἶχεν ἀκόμη διαλυθῆ, ὅταν ἐστάλη εἰς τὰς πόλεις ἐκ Μιλήτου ὁ Ἀρισταγόρας ὅπως προβῇ εἰς τὸ κήρυγμα τῆς ἐξεγέρσεως. Τότε οἱ ἐπιστρέψαντες εἰς τὰς πατρίδας των ναῦται καὶ στρατιῶται συνέλαβον τοὺς τυράννους καὶ τὰ ἐπιφανῆ μέλη τῆς Περσικῆς φατρίας. Ὅλαι αἱ Ἰωνικαὶ καὶ αἱ Αἰολικαὶ πόλεις ἐκήρυξαν τὴν ἐπανάστασιν, ἡ ὁποία ἐπεξετάθη πρὸς νότον, μέχρι τῆς Λυκίας καὶ τῆς Κύπρου.

Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ Ἀρισταγόρας ἐμερίμνα πρὸς ἐξεύρεσιν συμμάχων ἵνα κατισχύσῃ τοῦ ἀγῶνος. Ἀπηυθύνθη πρῶτον εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου ὅμως ἔτυχε ψυχροτάτης ὑποδοχῆς. Οἱ Σπαρτιᾶται, θαυμάσιοι στρατιῶται ἀλλὰ κοντόφθαλμοι πολιτικοί, ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις περὶ παροχῆς βοηθείας, δηλώσαντες ὅτι ἡ ἐπανάστασις τῆς Ἰωνίας ἦτο ξένη ἐντελῶς πρὸς αὐτοὺς ὑπόθεσις. Τότε, ὁ Ἀρισταγόρας ἐστράφη πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἐρέτριαν, ὅπου τὰ πράγματα ἦσαν διαφορετικά. Οἱ Ἀθηναῖοι μετ' ἐνθουσιασμοῦ διέβλεψαν τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁμοῦ δὲ μὲ τοὺς Ἐρετριεῖς ἐδέχθησαν νὰ ἀποστείλουν ἐπικουρίαν. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι παρεχώρησαν εἰς τὸν Ἀρισταγόραν 20 τριήρεις, οἱ δὲ Ἐρετριεῖς ἄλλας πέντε.

Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἐνίσχυσις δὲν ἦτο βεβαίως ἀξιοκαταφρόνητος. Ἀλλὰ εἶχε πολὺ μεγαλυτέραν ἠθικὴν σημασίαν τόσον διὰ τοὺς βοηθοῦντας ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἐπαναστάτας. Διότι τόσον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἐρέτριαν ὅσον καὶ εἰς τὰς Μικρασιατικὰς πόλεις, ἀνεκλήθησαν ἐκ τῆς λήθης οἱ παλαιοὶ φυλετικοὶ καὶ ἐθνικοὶ δεσμοὶ καὶ ἀνεγνωρίσθησαν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν αἱ Ἀθῆναι ὡς μήτηρ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων καὶ ὡς κοιτὶς τοῦ ἀττικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ Πέρσαι δὲν ἔμενον μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας. Ἐκάλεσαν εἰς βοήθειάν των τὸν Φοινικικὸν στόλον. Ἀπὸ ξηρᾶς δὲ ὁ Περσικὸς στρατὸς ἐπροχώρει κατὰ τῆς Μιλήτου διὰ νὰ τὴν καταλάβῃ τὸ ταχύτερον ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἐθεωρεῖτο ὡς ἑστία τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἡ κατάληψίς της θὰ ἐπέφερε βαρὺ ἠθικὸν καὶ ψυχολογικὸν πλῆγμα εἰς τοὺς ἐξεγερθέντας. Οἱ ἐπαναστάται, ποὺ ἀνέμενον ἄλλως τε τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τῶν Περσῶν, ἔκριναν ὅτι, ἀντὶ νὰ ἀναμείνουν τὴν πολιορκίαν τῆς Μιλήτου, συμφερώτερον θὰ ἦτο νὰ ἀντιτάξουν ἐπίθεσιν ἀντὶ ἀμύνης καὶ νὰ βαδίσουν αὐτοὶ πρῶτοι πρὸς κατάληψιν τῶν Σάρδεων, ὁπότε καὶ αὐτοὶ οἱ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀμφιταλαντευόμενοι θὰ κατενόουν τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος.

Τὴν ἔμπνευσιν τοῦ τολμήματος αὐτοῦ εἶχον προφανῶς οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ὁποῖοι περὶ τὰ τέλη τοῦ θέρους ἐκείνου κατέπλευσαν εἰς Ἔφεσον. Οἱ Ἐφέσιοι παρέμειναν ἐν τῷ συνόλῳ των οὐδέτεροι, αὐτὸ δὲ θὰ προεδίκαζε τὴν μοιραίαν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος, ἐφ' ὅσον ἡ στάσις τῶν Ἐφεσίων δὲν ἦτο ἁπλῶς στάσις δειλίας, ἀλλὰ καθαρῶς προδοτική.

Ἐν τούτοις εὑρέθησαν Ἐφέσιοι μὲ ἐθνικὸν αἴσθημα καὶ προσεφέρθησαν μετὰ μεγίστης προθυμίας νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὁδηγοί. Οὕτω οἱ Ἀθηναῖοι κατέβησαν ἀπὸ τοῦ Τμώλου, πρὶν αἱ Σάρδεις προφθάσουν νὰ λάβουν μέτρα καὶ προετοιμασθοῦν διὰ πολιορκίαν.

Ἡ κατάληψις τῆς πόλεως ἀπετέλεσε τὴν κρισιμωτέραν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης καμπὴν τοῦ ἀγῶνος. Οἱ εἰσβαλόντες εἰς τὰς Σάρδεις Ἕλληνες, προέβησαν εἰς τὸ μέγα τόλμημα τῆς πυρπολήσεως τῆς πόλεως, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ φλόγες ἐκεῖναι θὰ εἶχον ἄμεσον ἀντανάκλασιν ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ καρδιῶν τῶν ἁπανταχοῦ ἀγωνιζομένων. Ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη ὅτι ἡ πυρπόλησις ἐκείνη ἦτο ἄσκοπος καὶ ἐπιζημία. Διότι ἐξ αὐτῆς κατεστράφη καὶ ὁ περίφημος ναὸς τῆς Κυβέλης, οὕτω δὲ ἐπῆλθεν ἐξέγερσις τῶν Λυδῶν, οἵτινες ὁμοῦ μετὰ τῶν Περσῶν, ἀπέκρουσαν τοὺς νικητὰς ἐν πλήρει ἀγορᾷ τῆς καιομένης πόλεως. Οἱ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ τραποῦν πρὸς τὴν θάλασσαν, δίχως νὰ συμπαραλάβουν κἂν λάφυρα.

Κατὰ τὴν ὑποχώρησιν, οἱ Ἐφέσιοι ἐβοήθησαν τοὺς Πέρσας οἱ ὁποῖοι ἐπλευροκόπησαν τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα. Ἐπηκολούθησεν ἧττα, κατόπιν τῆς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι συνετάχθησαν εἰς Μίλητον καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ἀθήνας.

Κατόπιν τούτων, τὸ μόνον πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐκστρατείας των ἦτο νὰ ἐξοργίσουν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Μέγαν Βασιλέα ἐναντίον των.

Αἱ ἐκ τῶν ὑστέρων κρίσεις αὐταὶ δὲν ἀνταποκρίνονται πλήρως πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Κακῶς βεβαίως οἱ Ἀθηναῖοι ἐγκατέλειψαν τὸν ἀγῶνα, ἀλλά, οὕτως ἢ ἄλλως, ἐξωργισμένος ἢ μὴ ἐναντίον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Βασιλεὺς τῶν Περσῶν δὲν θὰ ἐγκατέλειπε ποτὲ τὰ κατακτητικά του σχέδια. Ὅσον ἀφορᾷ πάλιν τὴν πυρπόλησιν τῶν Σάρδεων, τὸ μοιραῖον σφάλμα δὲν συνίσταται εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ εἰς τὸ ὅτι οἱ ἐπαναστάται δὲν ἀντέστησαν δεόντως κατὰ τῆς Περσολυδικῆς ἐπιθέσεως.

Κατὰ τὰ ἄλλα, αἱ φλόγες τῶν Σάρδεων ἐπύρωσαν τόσον τὰς Ἑλληνικὰς καρδίας, ὥστε μὲ κατάπληξιν των εἶδον οἱ ἡττημένοι καὶ ἐξουθενωμένοι Μιλήσιοι παρὰ τὸ πλευρόν των ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ φῦλα ἀπὸ τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Κυπριακοῦ πελάγους.

Καὶ ὁ ἀγὼν ἐξηκολούθησεν...

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Ἡ μοιραία ἔκβασις τοῦ ἀγῶνος.

Η ΕΛΛΑΣ ΕΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕ ΠΡΩΤΗ ΤΟ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΝ

Πιστεύεται κοινῶς ὅτι τὸ ὑποβρύχιον εἶνε νεωτάτη ἐφεύρεσις χρησιμοποιηθεῖσα τὸ πρῶτον τὰς παραμονὰς τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Οἱ Ἕλληνες ἀναγνῶσται πρέπει νὰ γνωρίζουν ὅτι τὸ πρῶτον σύγχρονον ὑποβρύχιον τὸ ὁποῖον ἔλαβε μέρος εἰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις ἦτο τὸ Ἑλληνικὸν «Δελφίν», τὸ ὁποῖον ἀπεκαλεῖτο τότε καταδυόμενον καὶ ὄχι ὑποβρύχιον (ὁ τελευταῖος ὅρος ἐπεκράτησεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ πολέμου). Τὸ «Δελφίν» ἐχρησιμοποιήθη ἐπιτυχῶς κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, συμπράττον μετὰ τῶν λοιπῶν σκαφῶν τοῦ στόλου πρὸ τῶν Δαρδανελλίων. Χάριν τῆς ἱστορίας πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶνε ἡ πρώτη χρησιμοποιήσασα ἐν πολέμῳ μίαν ἀκόμη σπουδαιοτάτην τελειοποίησιν τῶν πολεμικῶν πλοίων, τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀτμοῦ. Εἰδικώτερον ἡ ἀτμοκίνητος φρεγάτα «Καρτερία» τὴν ὁποίαν ἐκυβέρνα ὁ Ἄστυγξ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἀτμῆρες σκάφος τὸ ὁποῖον ἔλαβε μέρος εἰς ἐπιχειρήσεις, σημειῶσαν μάλιστα λαμπρὰν ἐπιτυχίαν, ἀφοῦ κατεναυμάχησεν ὁλόκληρον μοιραν τουρκικῶν σκαφῶν παρὰ τὴν Ἰτέαν ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Ὁ λόγος ὅμως εἶνε ἐνταῦθα περὶ τοῦ πρώτου ὑποβρυχίου, τὸ ὁποῖον εἶνε κατὰ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας παλαιότερον τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Κατεσκευάσθη τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ 1620 ἀπὸ τὸν Ὁλλανδὸν μηχανικὸν Βὰν Ντρέμπελ καὶ εἶχεν ὅλας τὰς ἰδιότητας τοῦ σημερινοῦ ὑποβρυχίου. Καταδυθὲν εἰς τὸν ποταμὸν Τάμεσιν ἐνώπιον πολλοῦ πλήθους καὶ ἐπισήμων, κατώρθωσε νὰ πλεύσῃ ὑπὸ τὸ ὕδωρ εἰς βάθος τριῶν μέτρων. Ἡ μόνη δυσχέρεια τὴν ὁποίαν ἀντιμετώπισε ὁ κατασκευαστὴς τοῦ πρώτου αὐτοῦ ὑποβρυχίου ἦτο ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ προωθῆται τὸ σκάφος του. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ ἀτμὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐφαρμοσθῆ, τὰ πλοῖα δὲ ἐκινοῦντο δι' ἱστίων καὶ διὰ κωπῶν. Ἀντὶ κώπης ὁ Βὰν Ντρέμπελ ἐφήρμοσε ἕλικα κινούμενον διὰ τῆς μυϊκῆς δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπου.